

לידה, מוות והיחס לזמן

לכל שלוש הפעילויות ולתנאים התואמים אותן יש קשר הדוק

לתנאי הכללי ביותר של הקיום האנושי:

לידה - הולדת (natality)

מוות - תמותה (mortality)

העבודה מבטיחה את הישרדותו (הזמנית) של היחיד ואת המשכיות חיי המין כולו.

זמן מחזורי, מעגלי.

המלאכה והתוצר שלה, המוצר האנושי (artefact), מאצילים מידה של קביעות והמשכיות על חייהם של בני התמותה ועל אופיו בן־החלוף של הזמן האנושי.

זמן קווי, לינארי.

הפעולה, ככל שהיא מעורבת בייסוד הגופים הפוליטיים ובשימורם, יוצרת את התנאי להיזכרות, כלומר להיסטוריה.

זמן ניסי - הפתעות, שינויים, חידושים, היסטוריה.

השבדירות של ענייני אנוש

בפעולה יש תלות הדדית מפני שהשחקן לא רק פועל על אחרים אלא גם נפעל על-ידם. הפעולה מתחילה על ידי שחקן יחיד אבל מושלמת על ידי רבים.

לכן אי אפשר 'לייצר' מעשים פוליטיים מפני שאי אפשר להתייחס לבני אדם כאל חומר סביל שניתן 'לטפל' בו. ביטויים כמו 'חומר אנושי' או 'הנדסה חברתית' חושפים גישה מכניסטית שמתאימה לקטגוריה של 'מלאכה' ולא של 'פעולה'.

בלתי-מוגבלות boundlessness

תוצאות הפעולה הן בלתי מוגבלות מפני שכל תגובה הופכת לתגובת שרשרת. המעשה הקטן ביותר בנסיבות הצרות ביותר מספיק לפעמים כדי לשנות מערך עניינים עצום.

הבלתי-מוגבלות של הפעולה היא הצד השני של היכולת האדירה שלה ליצור יחסים - זה 'התוצר' של הפעולה.

בגלל שהפעולה נתונה תמיד בתוך רשת היחסים, לא ניתן לחזות את תוצאותיה ומשמעותה המלאה מתגלה רק כשהסיפור נגמר.

מרחב ההופעה

מרחב ההופעה מתהווה בכל מקום שבו בני אדם מצויים יחדיו מתוך דיבור ופעולה והוא קודם לכל כינון רשמי של התחום הציבורי ולצורות הממשל השונות.

בכל מקום שבו אנשים מתקבצים יחדיו, שם הוא נמצא באופן פוטנציאלי, אבל לא בהכרח ולא לעד, והוא מתפוגג ברגע שנעלמת התנועה שחוללה אותו.

כוח power

בלטינית potentia - פוטנציאל
בעברית 'להוציא מהכוח אל הפועל'

כוח הוא תמיד פוטנציאל של כוח, ולא ישות בלתי משתנה שאפשר למדוד אותה ולסמוך עליה כמו כוח-פיזי או עוצמה.

עוצמה (או חוזק) היא התכונה הטבעית של יחיד הנראה במבודד, ואילו כוח צץ בין בני אדם בשעה שהם פועלים יחד ונעלם ברגע שהם מתפזרים. כוח הוא תמיד כוח-יחד, כלומר ההסכמה של רבים להצטרף לפעולה.

העובדה שציביליזציות יכולות לעלות ולרדת מגדולתן, שאימפריות יכולות לשקוע ולהיעלם ללא קטסטרופות חיצוניות נובעת מייחודיות זו של התחום הפומבי ושל מהות הכוח.

מה שמערער ומחסל קהילות פוליטיות הוא אובדן כוח שסופו באימפוטנטיות מפני שכוח אי אפשר לאגור ולאחסן למקרי חירום, כמו מכשירי האלימות, אלא הוא מתקיים רק במימוש שלו.

הכוח מתאפיין באי-תלות בגורמים חומריים.

קבוצת אנשים קטנה יחסית אבל מאורגנת היטב יכולה לשלוט כמעט ללא גבול על אימפריות גדולות ומרובות אוכלוסין.

הפיכה עממית נגד שליטים חזקים מבחינה חומרית עשויה לחולל כוח שכמעט אי אפשר לעמוד בפניו, גם אם היא מוותרת על שימוש באלימות למול כוחות פיזיים שעוצמתם החומרית גדולה.

אפילו שלטון יחיד של רודן אכזרי תלוי בכוח שהוא מקבל מתוך הסכמה של קבוצה קטנה (כמו משטרה חשאית).

הגורם החומרי היחיד שבלעדיו לא יכול להיווצר כוח הוא החיים־יחד
של בני אדם. מי שמבודד את עצמו ואינו נוטל חלק בהיות־יחד, מאבד כוח
ונעשה אימפוטנטי.

לכוח, כמו לפעולה, אין גבולות; אין לו הגבלות פיזיות בטבע האנושי, בקיום
הגופני של האדם, כמו לחוזק או עוצמה. ההגבלה היחידה שלו היא קיומם
של אנשים אחרים הפועלים מתוך חירות.

החלופה היחידה לכוח הוא הכוח הפיזי, שאותו יכול אדם אחד להפעיל לבדו נגד עמיתיו או לרכוש עליו מונופול באמצעות השגת אמצעי האלימות. אף שאלימות יכולה להרוס כוח, אין היא יכולה לתפוס את מקומו.

מכאן נובע הצירוף הפוליטי השכיח של עוצמה פיזית והיעדר-כוח. בניסיון ההיסטורי ובתיאוריה המסורתית, צירוף זה ידוע בתור רודנות.

עולם - הרשת השלמה של היחסים הפרגמטיים בתוכה נתונים בני האדם,
הדינמיקה הפנימית שבין האנשים, הדברים ומערכות היחסים.

ככזה משמש העולם הקשר ועדות, הוא מספק בסיס מוסרי ואוריינטציה
והוא התנאי לעצם קיומם של הפוליטי ושל החירות.

דאגה לעולם - מחשבות ומעשים שיש בהם רצון לשמור על העולם ככזה.

הפעולה היא מטרת עצמה

לפעולה אין מטרה במובן הישיר - כמו במלאכה.

אמנם לפעולה יש תמיד נושא ויעד ספציפיים (להעלות את שכר המינימום, להשיג שיוויון זכויות לנשים...), אבל המטרה האמתית של כל פעולה היא עצם הביצוע של הפעולה והדיבור - מימוש חירותו של האדם.

הפעולה לעולם לא משיגה את הייעדים שלה באופן מלא מפני שהיא תלויה באחרים.

שלוש תכונות מתסכלות של הפעולה

אי היכולת לנבא את תוצאותיה

אי ההפיכות של התהליך

האנונימיות של מחבריה

ניסיונות לביטול הפוליטיקה

התסכול של הפעולה נובע מהתנאי האנושי של הריבוי, שהוא התנאי ההכרחי לקיומו של אותו מרחב הופעה שהוא התחום הפומבי.

הניסיון לחסל את הריבוי הזה פירושו תמיד ביטול התחום הפומבי עצמו.

את חלק הארי של הפילוסופיה הפוליטית מאז אפלטון אפשר לפרש כניסיונות לביטול של הפוליטיקה.

במלאכה - התהליך נחצה לשניים

ראשית - תפיסת הדימוי או הצורה (eidos) של המוצר-לעתיד
אחר כך - ארגון האמצעים והביצוע

הבנת השלטון במונחים של מלאכה

פער בין שני אופני פעולה (בימדינאי של אפלטון):

ארכין (archein) - להתחיל

פראטין (prattein) - להשיג

הרצון להבטיח שהמתחיל יישאר אדון מוחלט למה שהתחיל בו, מבלי להזדקק לעזרתם של אחרים כדי להביא את הדבר לידי סיום.

זה אפשרי בתחום הפעולה רק אם אין צורך שהאחרים יצטרפו למפעל מרצונם, עם מניעים ומטרות משלהם, וכל תפקידם הוא לבצע פקודות.

המתחיל נעשה שליט שאינו חייב לפעול בעצמו אלא למשול על אלה המסוגלים לבצע.

ההחלפה של פעולה במלאכה

ההפרדה בין ידיעה לעשייה שייכת לתחום המלאכה וזרה לתחום הפעולה.

ב'פוליטיאה' של אפלטון, המלך-הפילוסוף מיישם את האידיאות כפי שהאומן מיישם את הכללים ואמות המידה שלו; הוא "עושה" את העיד שלו כמו שהפֶּסֶל עושה פסל.

אפלטון הוא מקור ההשראה של כל האוטופיות שבאו אחריו ששימרו ופיתחו מסורת של מחשבה פוליטית שבה, במודע או לא במודע, התפרש מושג הפעולה במונחים של מלאכה.

אלימות בעידן המודרני

האמירה של מרקס ש"האלימות היא המיילדת של כל חברה ישנה, הנושאת בחובה חברה חדשה", מסכמת את תפיסת העידן המודרני שההיסטוריה 'נעשית' בידי בני אדם כשם שהטבע 'נעשה' בידי האל.

כל עוד נוסיף להאמין שבתחום הפוליטי אנו עוסקים במטרות ובאמצעים, לא נהיה מסוגלים למנוע מאיש להשתמש בכל האמצעים (האלימים) כדי לחתור למטרות שזכו להכרה.

עבודה

להבטיח את המשך החיים של הפרט ושל המין (האנושי)
שיעבוד לטבע / מעשה פרטי / זמן מעגלי

מלאכה

לבנות עולם, להרגיש בבית, ליצור תחושה של קביעות והמשכיות
תחושה של שליטה על ידי הצבת מטרות והשגתן
שיעבוד למטרות / מעשה ציבורי אך האחרים קיימים רק ככוח עבודה או
כצרכנים / זמן קווי

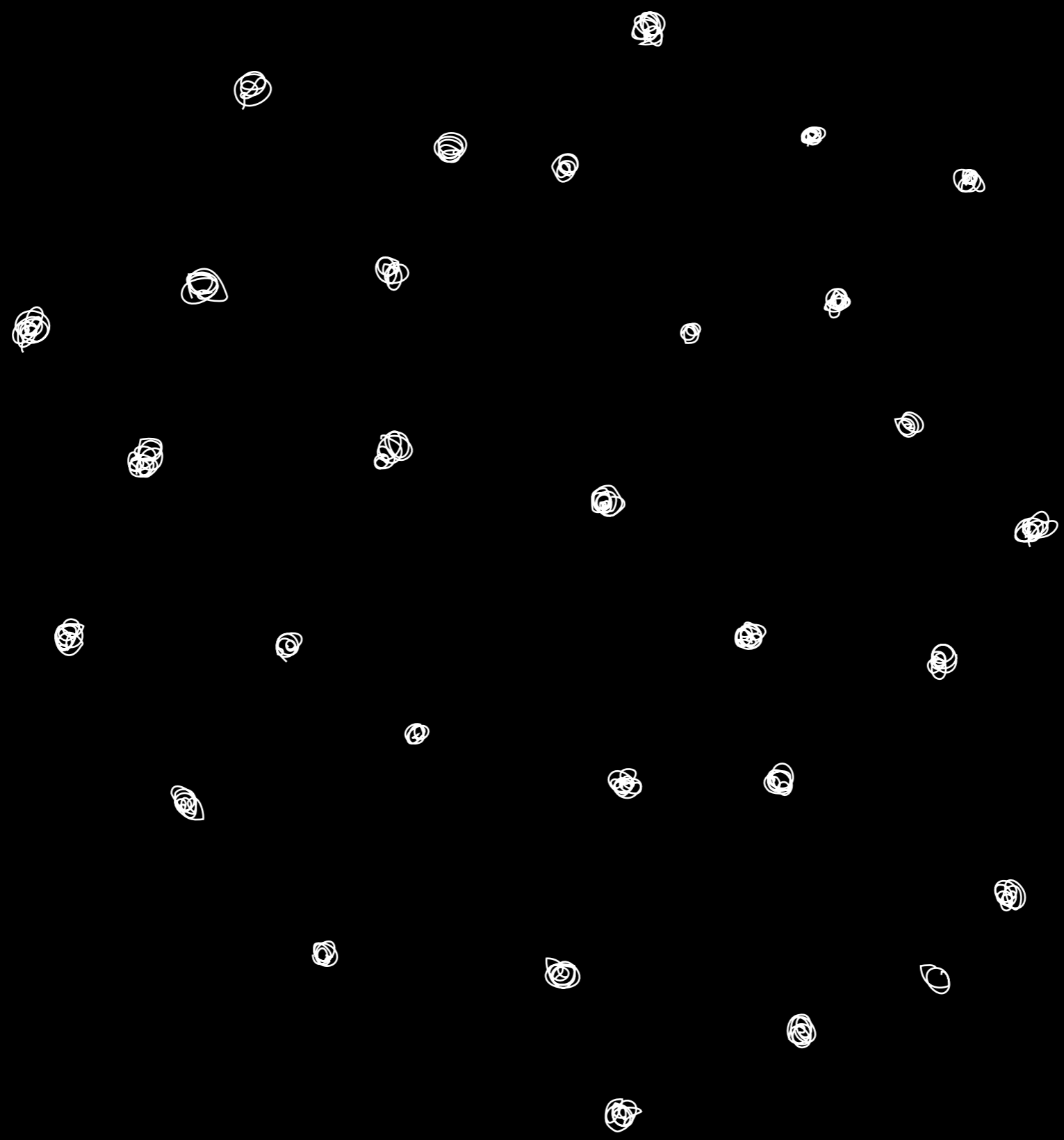
פעולה

האדם מופיע, עושה ומדבר, מתחיל משהו חדש, יוזם
מממש את החד פעמיות האנושית שלו ביחס לאחרים
חרות / מעשה ציבורי, האחרים קיימים כסובייקטים / זמן ניסי, מפתיע

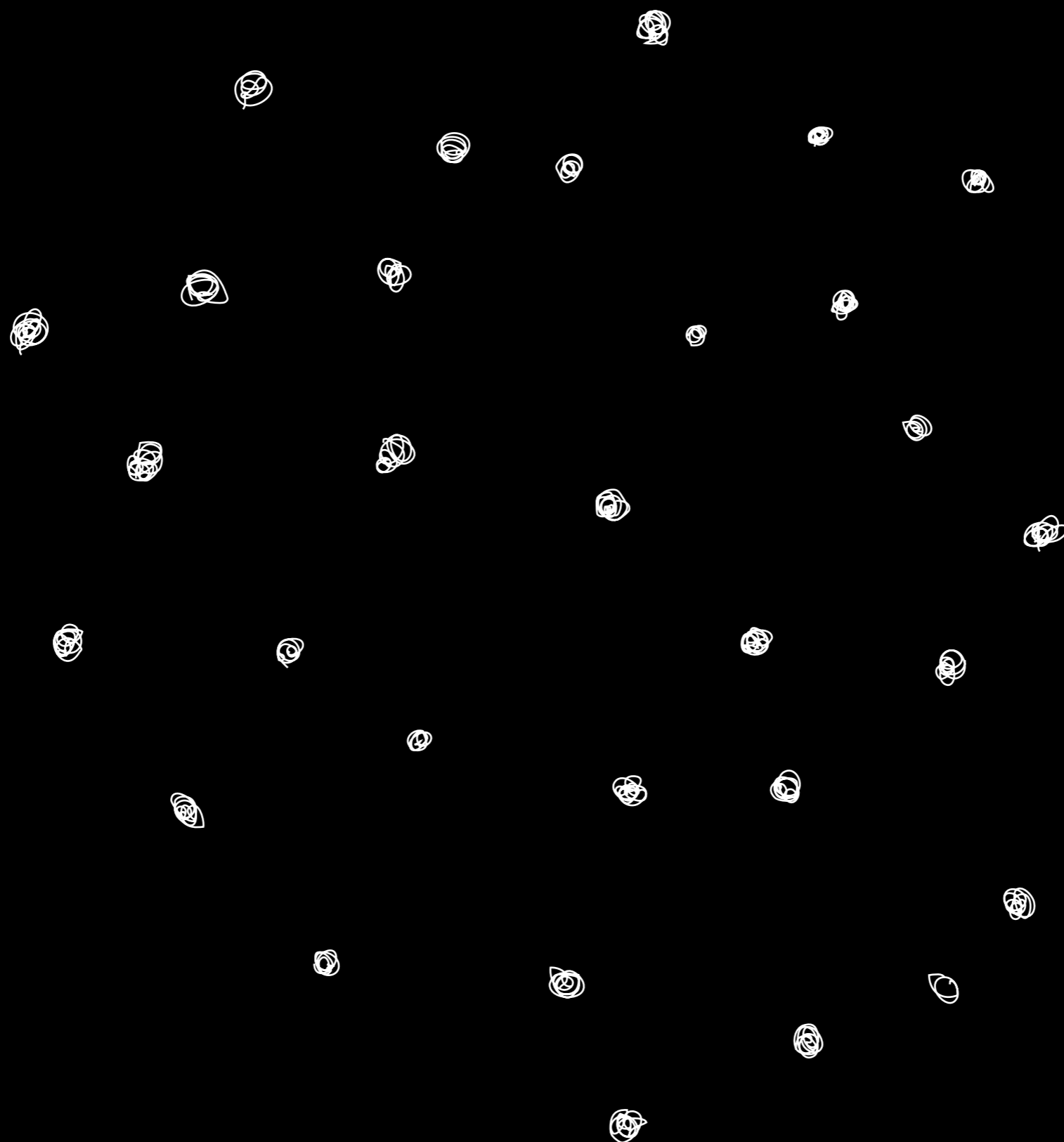
האדם הוא ייחודי אבל אין משמעות לייחודיותו אם אין אחרים

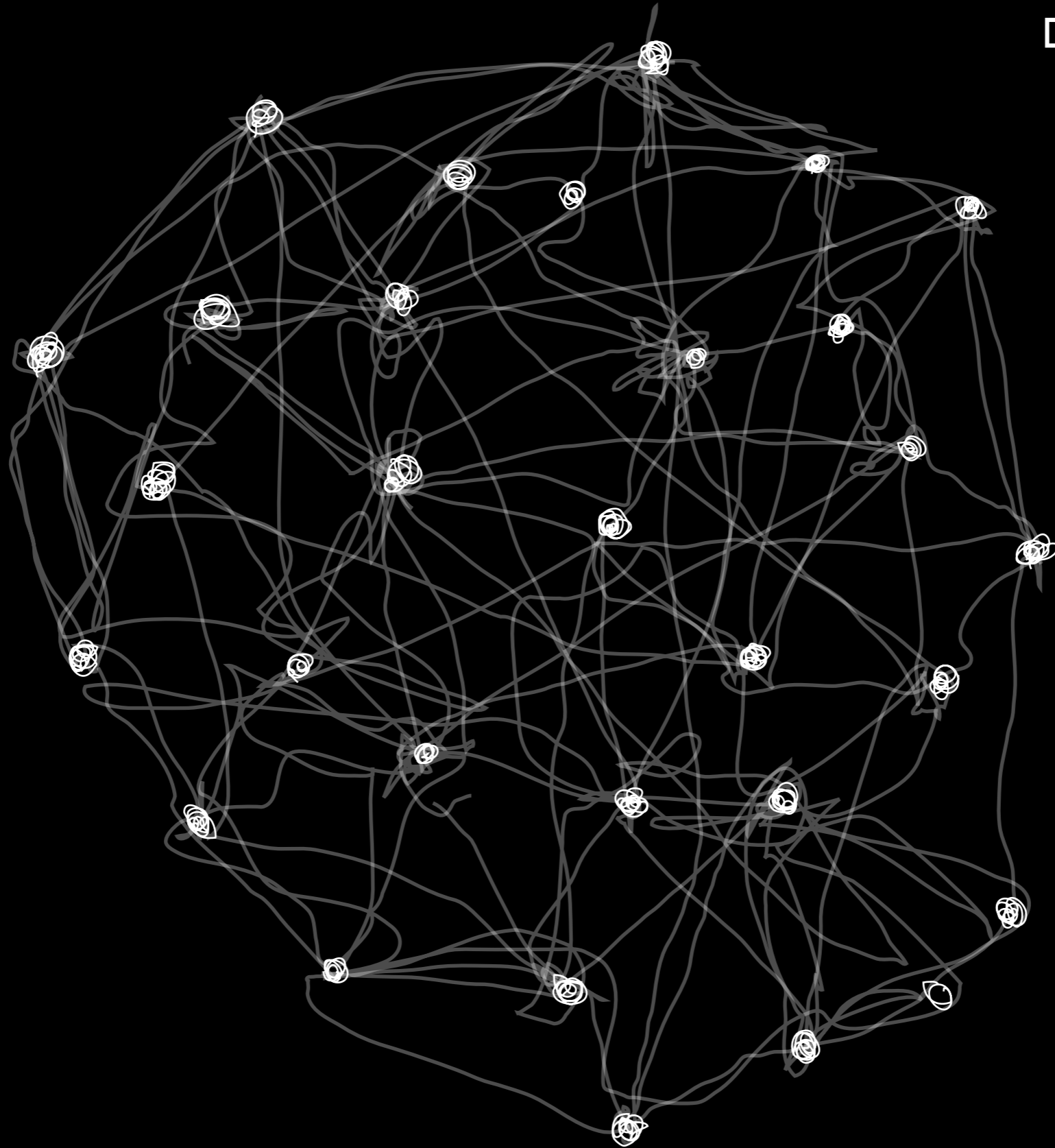

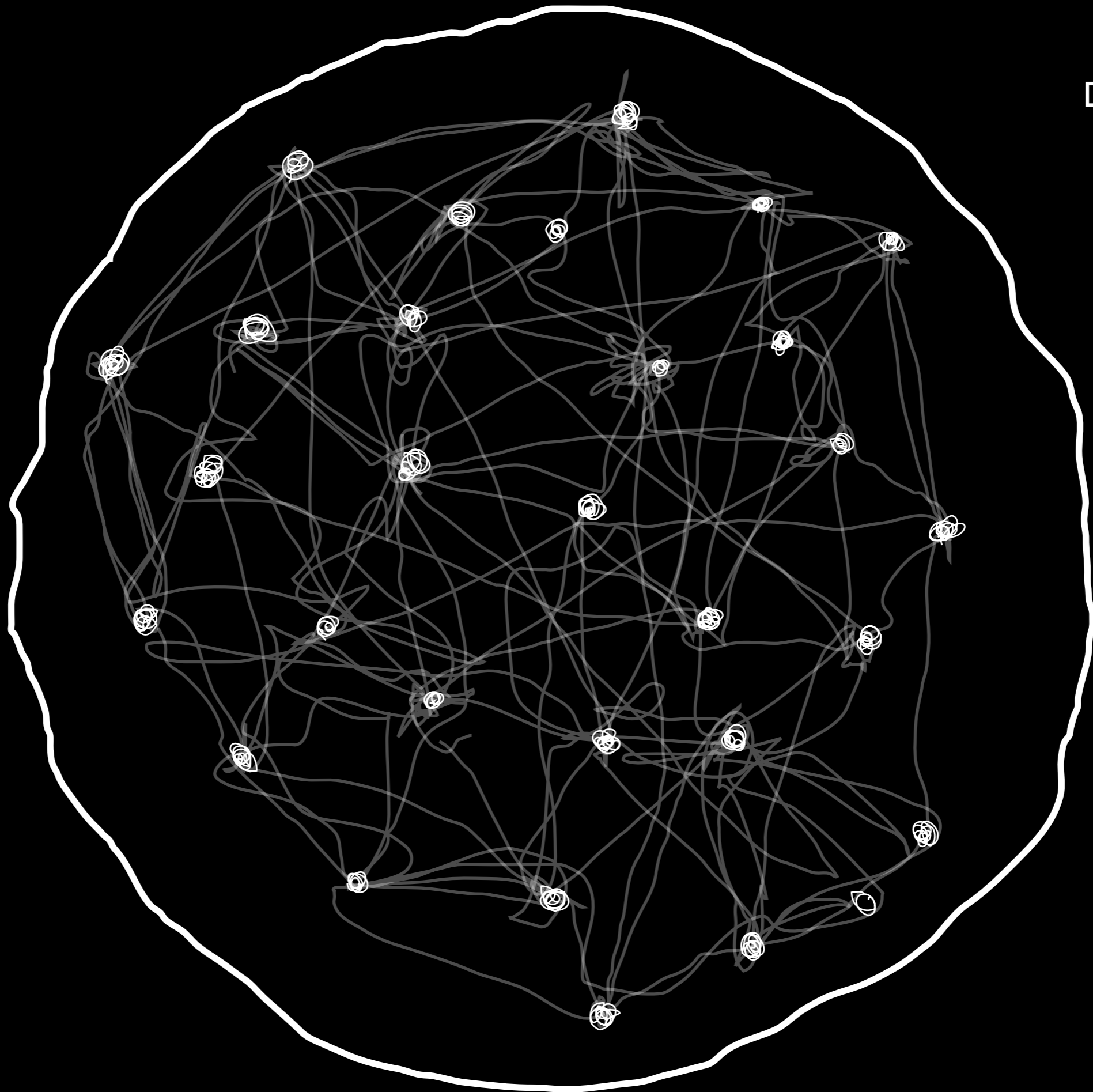

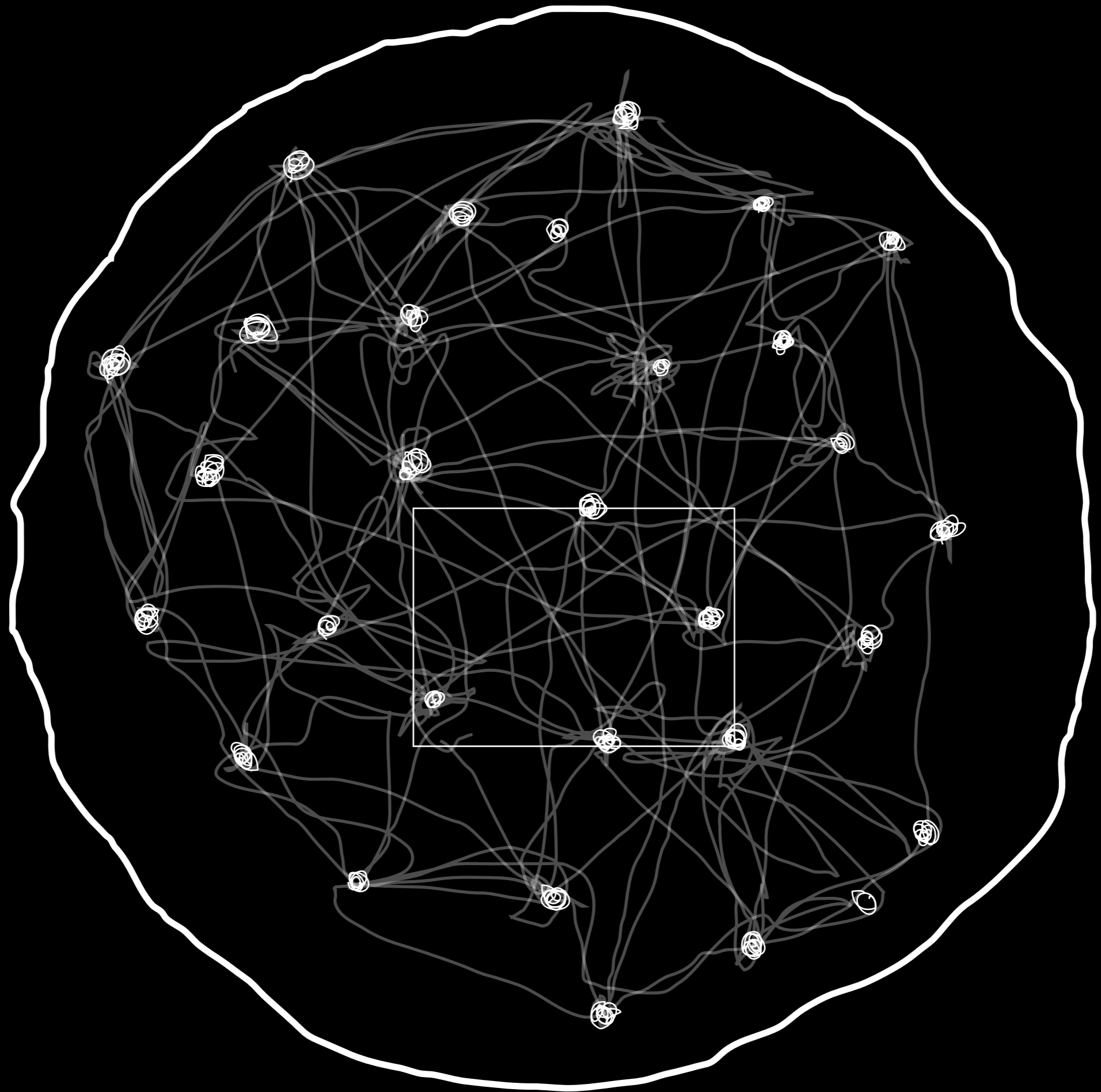
גיבוי

רשת היחסים

חדות / פעולה / פוליטיקה

Common Sense

Common

1. פשוט, רגיל, יומיומי, המוני
2. משותף

Sense

1. חוש, תחושה
2. היגיון, משמעות, כיוון, סיבה

Common Sense

1. היגיון פשוט
2. חוש משותף
3. משמעות משותפת

החוש המשותף

החושים - ראייה, שמיעה, ריח, טעם ומישוש - הם פרטיים לחלוטין.

ה־Common Sense מניח עולם משותף שלתוכו כולנו מתאימים, בו אנחנו יכולים לחיות יחד מפני שיש לנו חוש אחד ששולט ומכוון את כל שאר נתוני החושים הפרטיים לאלה של כל האחרים.

זהו החוש המשותף - החוש הפוליטי, היכולת להיות־עם־אחרים. החוש המשותף, כמו כל יכולת אנושית, הוא גם נתון וגם דורש אימון ופיתוח.

הבנה

ההבנה היא צידה השני של הפעולה - צורה של הכרה באמצעותה אנשים פועלים בעולם הממשי - זאת אומרת קטגוריה אקטיבית ויצרנית שיכולה להתממש רק במרחב משותף ביחד עם בני אדם אחרים.

תהליך ההבנה תלוי בחוש המשותף, ביצירת משמעות משותפת.

היחס בין מלאכה ועבודה

המלאכה מקלה על מאמצי ההישרדות היומיומיים של העבודה.

היחס בין מלאכה ופעולה

המלאכה יוצרת את העולם האנושי ומספקת את התנאים להיווצרותו של **מרחב הופעה** שבו בני אדם יכולים לראות, להיראות, לדבר, להישמע ולפעול.

היחס בין פעולה ומלאכה

הפעולה, המתרחשת בין בני האדם, היא זו שבמסגרתה נוצרת **משמעות** **משותפת** (common sense) ותחושת מציאות, והיא זו שנותנת כיוון לפעילות היצרנית של המלאכה.

עיצוב כמלאכה צריך לייצר את התנאים להופעת הפעולה

”כדי שהעולם יהיה מה שתמיד נועד להיות, בית לבני האדם בתקופת חייהם על פני כדור הארץ, חייב מרקם היצירה האנושית להיות מקום לפעולה ולדיבור, לפעילויות שהן לא רק חסרות כל תועלת לצרכי החיים אלא גם שונות לגמרי באופיין משלל הפעילויות של מלאכת היצירה המייצרות את העולם עצמו ואת כל הדברים שבתוכו.”

עיצוב כמלאכה צריך לספר את הסיפור של הפעולה

”בני האדם הפועלים והמדברים זקוקים לעזרתו של האדם־העושה־במלאכה בשיא יכולתו, כלומר הם זקוקים לעזרתם של האמן, של המשוררים וההיסטוריוגרפים, של בנאי האנדרטאות או הסופרים, מפני שבלעדיהם התוצר היחיד של פעילותם, הסיפור שהם מבצעים ומספרים, לא ישרוד כלל.”

דיבור כאמצעי תקשורת לעומת דיבור כפעולה

”אם בני אדם לא היו שווים הם לא היו יכולים להבין זה את זה... אם בני אדם לא היו מובחנים זה מזה - כל יצור אנושי מובחן מכל בן אנוש אחר שישנו, שהיה, או שיהיה אי פעם - הם לא היו זקוקים לדיבור או לפעולה כדי שיבינו אותם. די היה בסימנים ובצלילים שבעזרתם אפשר לתקשר צרכים ורצונות מידיים וזהים.”

”אין שום מעשה אנושי הנזקק לדיבור באותה מידה כמו פעולה. בכל המעשים האחרים הדיבור משמש בתפקיד משני, כאמצעי תקשורת או כליווי בלבד למשהו שיכול היה להתרחש גם בדממה.”

עיצוב כאמצעי תקשורת לעומת עיצוב כפעולה

היכולת של בני אדם לתפוש את העולם, להעניק לו משמעות ולחלוק משמעות זו עם אחרים תלויה באפשרות של דיבור כפעולה ולא רק כאמצעי תקשורת, אחרת "הדיבור נעשה 'סתם דברת', עוד אמצעי אחד לקראת המטרה ותו לא, בין שהוא משמש להונאת האויב ובין שהוא מסנוור את כולם בדברי תעמולה."

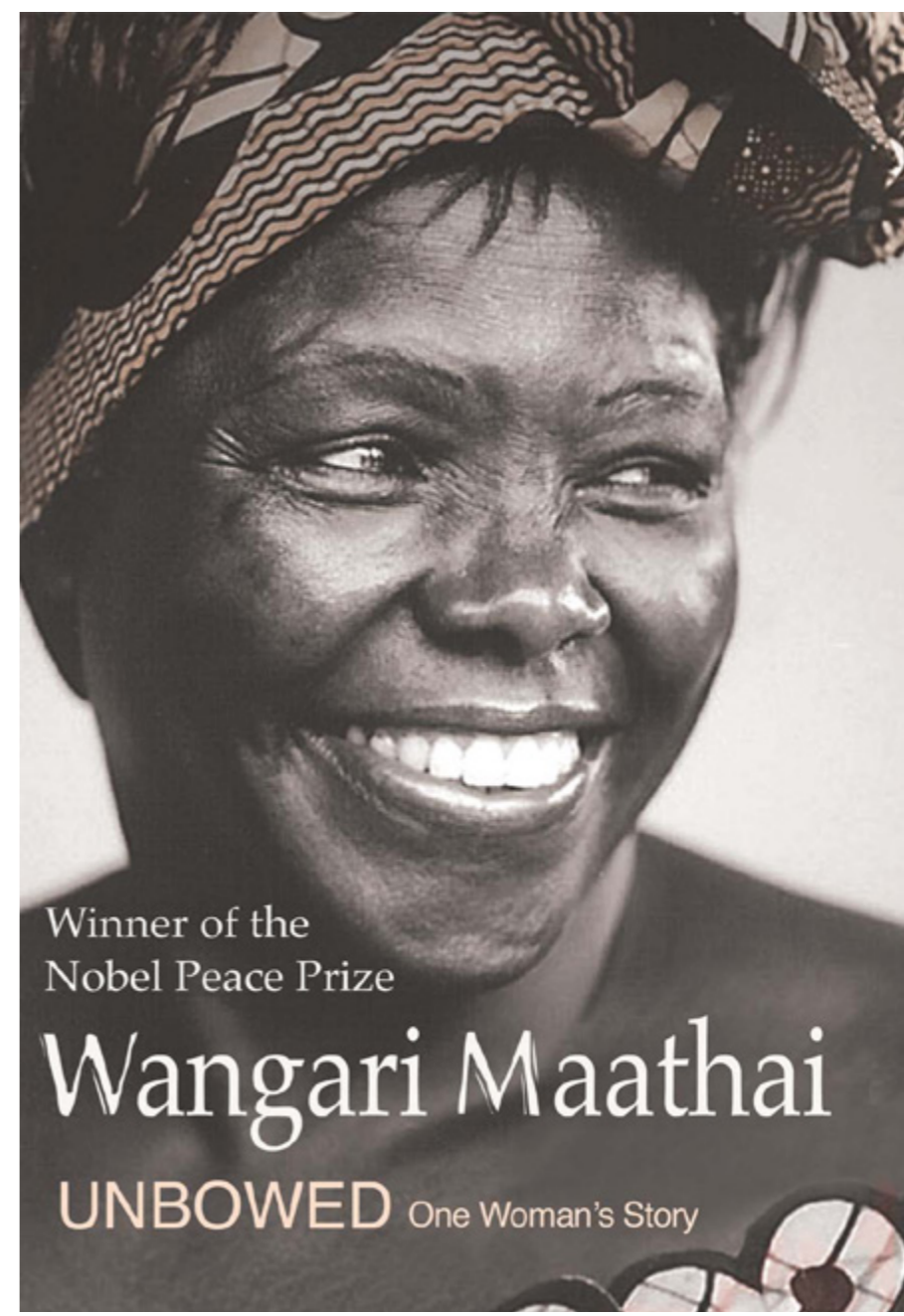
למלאכה יש מטרה חיצונית ולכן הדיבור המופק במסגרתה הוא רק אמצעי להשגתה, אמצעי תקשורת. דיבור כפעולה אינו אמצעי אלא צורה מרכזית של מימושה של החירות האנושית, של אופן הופעתו של האדם במרחב המשותף, של הנכחתו כאישיות, כימישהו ולא רק כימשהו.

עיצוב כמלאכה

מייצד את התנאים להופעת הפעולה
מספר את הסיפור של הפעולה

עיצוב כפעולה

מעניק משמעות לעולם
מאפשר לחלוק משמעות זו עם אחרים
מאפשר מימוש של החירות האנושית
צורה של הופעה של אדם במרחב המשותף - חושף 'מישהו' ולא רק 'משהו'

WANGARI MAATHAI

FOUNDER OF THE GREENBELT MOVEMENT

The GREENBELT MOVEMENT is committed to increasing public awareness of the relationship between environmental degradation, poverty, unemployment, malnutrition, mismanagement of natural resources, and the political and economic impact of these throughout Africa."

Wangari Maathai

CELEBRATE PEOPLES HISTORY

WANGARI MAATHAI, BORN IN KENYA, AFRICA, WISHED TO RESTORE HER COUNTRY'S DEGRADED ENVIRONMENT WHILE PROVIDING POOR RURAL WOMEN WITH BETTER ECONOMIC LIVES. THE GREENBELT MOVEMENT DELIBERATELY DISCOURAGED PARTICIPATION BY TECHNICIANS AND MANAGERS FROM OUTSIDE THE COMMUNITY, TO ENCOURAGE CONFIDENCE IN LOCAL PEOPLES, WHO ARE OFTEN OVERWHELMED BY EXPERTS AND COME TO THINK THEY ARE INCAPABLE AND BACKWARD. AS OF 1995, MORE THAN 60 THOUSAND WOMEN HAVE PLANTED OVER SEVEN MILLION TREES IN THEIR COMMUNITIES. THE GREENBELT MOVEMENT HAS SPREAD TO OVER 30 COUNTRIES.

ARTWORK: ALLY FOR MORE POSTERS: JUSTSEEDS@HOTMAIL.COM

WANGARI MAATHAI

The Woman Who Planted Millions of Trees

Franck Prévot
Illustrated by Aurélie Fronty

MAMA MITI

Written by Donna Jo Napoli
Illustrated by Caldecott Honor Winner Kadir Nelson

Wangari Maathai